

A Magyar Levéltárosok Egyesületének 2025. évi vándorgyűlése

Balatonfenyves, 2025. május 20–22.

A tudósítás több munkatársunk közös munkája: Gerhard Péter, Kovács Eleonóra, Koltai András, Laczlavik György, Németh Ágnes, Oláh Tamás, P. Holl Adrien, Rácz Attila

A Magyar Levéltárosok Egyesületének (MLE) idei vándorgyűlésére a festőien szép fenyvesi Balaton-parton került sor, az ülésekre és szekciókra való koncentrációt a kissé hűvös és esős időjárás is elősegítette.

A résztvevők megérkezése után az egyesület megtartotta éves közgyűlését, majd sor került a rendezvény ünnepélyes megnyitójára, amelyen köszöntőt mondott Kenyeres István, az MLE elnöke, Bényei Balázs, a Kulturális és Innovációs Minisztérium osztályvezetője és Szajcz Adrián, a Somogy Vármegyei Közgyűlés alelnöke. Külön köszönetet mondtak Polgár Tamásnak, az MNL Somogy Vármegyei Levéltára vezetőjének és munkatársainak, akik a vándorgyűlés megvalósításában hatalmas segítséget jelentettek. A köszöntők során nagy hangsúlyt kapott az a gondolat, hogy szükség van ilyen jellegű rendezvényekre, ahol a szakmai előadások mellett lehetőség nyílik kötetlenebb párbeszédre, eszmecserére is, hiszen részben ez biztosítja egy-egy szakterület kohézióját. Ezután került sor az idei Dóka Klára-díjak, valamint az Osváth Lajos-díj átadására.

Az ünnepélyes eseményeket követően kezdődött a **plenáris ülés**, amely során a tudomány, annak különböző területei és a levéltárak kapcsolata köré rendeződtek az előadások. Az ülés Molnár Antal (a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont tudományos főigazgató-helyettese, a Történettudományi Intézet igazgatója) *Levéltár és történelemtudomány* című előadásával kezdődött. Az előadás a történészek, valamint a történeti kutatások és a levéltár kapcsolatát vizsgálta történelmi, kutatói szempontból. Kitért a levéltári kutatások során a történészek előtt álló kihívásokra, nehézségekre, többek között az adatvédelmi szabályokból fakadó korlátozásokra, a kikérési korlátokra, a mennyiségileg és földrajzilag korlátozott hozzáférésre (nem minden érhető el online), a levéltári feldolgozás szintje miatti kutatási nehézségekre (nem látszik elsőre, hogy egy iratanyag mit tartalmaz), az egyes levéltárak kutatószolgálatának különbségeire (mennyire segítőkész a levéltári munkatárs, mást engednek meg az egyik és mást a másik levéltárban). Az előadás foglalkozott továbbá a történészek és a levéltári intézményrendszer közötti együttműködések lehetőségeivel (közös tudományos feldolgozások) és előfordulható konfliktusaival (adatvédelem, támogatói nyilatkozatok, levéltári kikérési korlátok) is. Ezt követően Monok István (az MTA Könyvtár, Levéltár és Információs

Központjának főigazgatója) *Levéltár és irodalomtudomány* című előadásában bemutatta, milyen haszna van az irodalomtörténészek számára a levéltári kutatásoknak. Nagyon fontosnak írta le a levéltárakat az irodalomtudomány számára, elismerően beszélt róluk mint az egyik legjelentősebb közgyűjtemény-típusról. Az előadás kiemelten foglalkozott azzal, hogy a levéltárak irodalomtörténeti vagy irodalmi értékű iratokat is őriznek. Írók hagyatékok, irodalmi vonatkozású magán- és hivatalos szervekkel folytatott levelezések, sőt sok esetben irodalmi alkotások kéziratjai is lehetnek az archívumokban nemcsak a magániratok, hanem a köziratok között is. Ez pedig sok esetben kevésbé ismert a kutatók előtt, akik nem feltétlenül ismerik a lehetőségeket, amelyeket számukra a levéltárak nyújthatnak. Anthony Gall (az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karának dékánja) a *Mi a valóság? Forrásalapú virtuális épületekrekonstruációk készítésével kapcsolatos dilemmák* című előadásában többek között a levéltárakban őrzött tervek felhasználhatóságáról értekezett. Timár Gábor (az ELTE Természettudományi Karának egyetemi tanára) *Levéltár és földrajztudomány* címmel a levéltári forrásoknak a geofizikában való hasznosításáról beszélt.¹ Végül Czetz Balázs (a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgató-helyettese) *Levéltár és tudomány* című előadásában az addigi prezentációk mintegy záró konklúziójaként a másik, a levéltári oldal aspektusát mutatta be. A plenáris ülés zárásaként vita és hozzászólások következtek.

Az első napot az esti fogadás zárta, amelynek része volt a társas vacsora és azt követően a HelloKids zenekar közreműködésével megtartott zenés-táncos program. A vándorgyűlések legjobb hagyományainak megfelelően ez az este is hozzájárult ahhoz, hogy élénk szakmai, illetve kevésbé szakmai, de a levéltárosok közötti kapcsolatok építése és fenntartása szempontjából fontos beszélgetések alakuljanak ki. A helyszín, a BKV Balatonfenyvesi Továbbképzési és Szabadidő Központja pedig kiváló lehetőségeket biztosított – a szabadban és a különböző épületekben egyaránt –, hogy a levéltáros szakma szűkebb-tágabb csoportjai az ország minden tájáról összegyűljenek. Idén kiemelkedő gasztronómiai élményekben is része lehetett a résztvevőknek az üdülő által biztosított mesterszakács jóvoltából.

Május 21-én, a vándorgyűlés második napján az MLE keretében működő – különböző munkaterületeket felölelő – szekciók üléseire került sor.

A **Nemzetközi Szekció** angol munkanyelvű ülésén Kenyeres István elnökletével referátumok hangzottak el a levéltárak tudományos feladatainak kérdéskörében, amelyeket rövid diszkussziók követtek. A résztvevők Ausztria, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Németország, Románia, Szerbia és Szlovákia levéltárügyének képviselői voltak. A külföldi vendégek a vándorgyűlés során külön kulturális programon is részt vettek, a keszthelyi Festetics-kastélyt látogatták meg.

¹ Erre az együttműködésre kiváló példát láthatunk Timár Gábor – Sipos András – Kovács Viktória – Kozma László *Budapest nagy méretarányú kerületi térképsorozatai (1944–1986) és georeferálásuk* c. cikkében. *Catastrum*, 2024. 1. sz. 41–48. (a szerk.)

A *Forrásközlő Szekcióban* Laczlavik György szekcióvezető elnökletével a tavalyi prezentációk mintegy folytatásaként *Kastélyok, várkastélyok* témakörben hangzottak el előadások.

Kiss Norbert Péter (igazgatóhelyettes, MNL SVL) „*Habent sua fata...*” *Somogyi kastélytörténetek és forrásaik a 18–20. századból* című előadásában mutatta be a térképek, a katonai felmérések, a 19. századi birtokleltárok, a telekjegyzőkönyvek és a főszolgabírói műszaki iratok felhasználhatóságát a kastélytörténeti kutatásokban. Külön szó esett az 1919. évi magyarországi Tanácsköztársaság által elindított kastélyállamosítások jelentőségéről és kútfőiről. Az 1940-es évek második felében több, különböző (műemlékvédelmi, népjóléti, illetve oktatásügyi felhasználhatóságú) szempontú kimutatást kértek országos és vármegyei szervek a kastély- és kúriaállományról – az ezekből fennmaradt somogyi jelentésekről is szólt az előadó. Az 1945-ös államosítást követően, a tanácskorszakban a kastélyok és kúriák új, a régítől gyökeresen eltérő funkciót kaptak. Ebből az időszakból az épületeket használatra megkapó szervek (tanácsok, téészek, vállalatok, iskolák, kórházak stb.) iratai mellett a megyei tanács több kimutatása, illetve a megyei napilap ad információkat a kastélyokról és kúriákról. Az előadó a szocializmus időszakának kastélytörténeteit az egyes felhasználási típusok (oktatási-nevelési, egészségügyi, népgazdasági és közigazgatási, idegenforgalmi, közgyűjteményi funkció) szerint mutatta be, illetve a már nem álló, elpusztult épületekről is szót ejtett.

Horváth Gyula (főosztályvezető, MNL OL) *Festeticsek és Hamiltonok kastélyainak, palotáinak fényképes forrásai* címmel tartott előadásában az MNL Országos Levéltára által a P 240 jelzetű állagban őrzött fotók egy részét mutatta be. Az összesen 4342 fénykép nagy része az 1850-es évek és 1880 közé datálható és albumokba rendezett. Ezek közül tizenkilenc város- és tájképeket, tizenhárom pedig portrékat tartalmaz. A helyeket ábrázoló albumok nagy része Mary Hamilton családjának, valamint közvetlen rokonságának birtokait és kastélyait (például Arran szigetét, a skóciai Hamilton-palotát, Hamilton hercegeinek suffolki birtokát, a sigmaringeni kastélyt), életének helyszíneit (például a badeni villát, Monacót) ábrázolják, illetve néhány egzotikusabb helyszínt (Isztambul, Tbiliszi) mutatnak be. A portréalbumok nagy részében szépen rendezve sorakoznak a különböző uralkodóházak tagjairól udvari fényképészek által készített stúdióportrék, amelyeket véletlenszerűen szakítanak meg Mary Hamilton közvetlen családtagjainak és más, hozzá közel álló személyeknek, illetve a kor hírességeinek (politikusok, zeneszerzők, katonák) képei. Ezek az albumok Mary Hamilton révén kerültek a családhoz, akit 1880-ban vett feleségül Festetics Tasziló. A fényképeket 2016–2017-ben egy NKA-projekt keretében feldolgozták és digitalizálták (6634 db felvétel). Az adatok és a digitális másolatok elérhetők a világhálón (www.eleveltar.hu).

Laczlavik György (főlevéltáros, MNL OL) *Színházak a Károlyi-kastélyokban* címet viselő előadásában arról beszélt, hogy a család egyes lakóhelyein milyen színházi tereket alakítottak ki a Károlyiak, illetve milyen viszonyt ápoltak a műfajjal a 18. század elejétől kezdődően. Felszólalásának központi témája a Harruckern Jozefa által a család wiedenai (ma Bécs IV. kerülete) nyaralókastélyában működtetett kerti színház története, illetve az erre vonatkozó levéltári források voltak (MNL OL P 396.21). A kerti színházban rend-

szeresen tartottak előadásokat, amelyeken a bécsi arisztokrácia színe-java is megjelent. A rendezvényekről több vendéglista is fennmaradt. Az iratokból az is kiderül, hogy az előadásokra jegyeket árultak. 1794 márciusában még Habsburg-Lotaringiai Mária Krisztina főhercegnő (1742–1798) és férje, Albert szász-tescheni herceg (1738–1822) is megjelentek egy operaelőadáson. A Theater Comedie és balett által 1794-ben tartott előadás március 13-i ismétlésére például nagyszámú, összesen 468 jegyet értékesítettek. A Károlyiak természetesen nem csak a kastélyaikban áldoztak a színházművészetnek. Erre példaként az előadó megemlítette, hogy gróf Károlyi György és felesége, Zichy Karolina megbízta Ybl Miklóst, a neves építész, hogy a nagykarolyi Szarvas vendéglő udvarán tervezzon egy színház- és báltermet, továbbá, hogy Károlyi István (1920–2009) személyében színházalapító tagja is volt a családnak.

Erdész Ádám (ny. igazgató, MNL BÉVL) *Gyula – Vár és kastély a feltáruló források tükrében* című előadásában a gyulai vár és a ma múzeumként funkcionáló főúri kastély történetének rövid bemutatása után a két objektum históriájával kapcsolatos történeti ismeretek felbukkanásának és bővülésének folyamatát vázolta. A 19. század közepén induló történeti kutatások eredményeinek is köszönhető, hogy az elmúlt 60 év folyamán sikerült felújítani a várat is, a kastélyt is, és az Alföldön ritka építmények szervesen beleilleszkedtek egy erős turisztikai iparral rendelkező város gazdasági és kulturális életébe. A források előbukkanásának és feldolgozásának folyamata önmagában érdekes volt: a 19. században a középkori krónikák adataival indítottak, ezt követően több hullámban oklevelek kerültek elő, de még az elmúlt években is rábukkantak a 18. századi kastélybeli életet bemutató terjedelmes narratív forrásokra.

Az **Informatikai Szekció**ban Gerhard Péter szekcióvezető elnökletével a *Bajban az e-levéltári rendszer?* címmel meghirdetett programban két előadást, majd az azt követő kerekasztal-beszélgetést hallgathatták meg a résztvevők. A szekcióülés során 20 fő feletti volt a hallgatóság létszáma, és számos szakmai kérdés és hozzászólás érkezett.

Az első előadást Alföldi István (Poliphon) tartotta *Az elektronikus archiválás aktuális trendjei és lehetőségei* címmel. Az előadó az E-Ark projektben való részvétele révén jól ismeri az elérhető, hosszú távú megőrzést biztosító, az OAIS követelményeinek megfelelő kurrens megoldásokat, így elsősorban ezeket prezentálta. Alföldi az 1975-ös Mars-expedíció elektronikus állományainak pusztulását hozta fel példaként arra, hogy miért is fontos az elektronikus iratok hosszú távú megőrzése, és miért éppen a NASA-nál készült el az OAIS-szabvány. Az előadó részletesen a Preservica, az Archivematica és a Roda megoldásokat ismertette, bemutatva azok előnyeit és hátrányait. A Preservicával kapcsolatban elhangzott, hogy a legújabb verzió már nem az e-levéltári rendszerben telepített verzió workflow-alapú megközelítését követi, ezért a meglévő Preservica frissítése nem lenne triviális feladat, emellett a cég egyre inkább nem levéltári fókuszú célcsoportok elérésére törekszik, valamint a felhő alapú tárolást részesíti előnyben, és az árak mindezzel összemérhetően elég borsosak. A Preservicával szemben az Archivematica és a Roda nyílt forráskódúak, szabadon fejleszthetőek, viszont a kezelésük – különösen az előbbi – informatikai szaktudás nélkül korántsem egyszerű.

A következő előadást Biczók László (Simple Solutions Services) tartotta *Az e-levéltári rendszer helyzete és kilátásai* címmel. Az előadó először is felvázolta a jelenlegi elektronikus levéltári rendszer architektúráját, külön kitérve a 2013-ban, illetve a 2019-ben megvalósított rendszerelemekre, illetve az időközben felhagyott vagy más megoldással kiváltott részekre. A megvalósult e-levéltári rendszer fő előnyei között a NISZ által biztosított georedundáns üzemeltetési környezetet, a levéltári folyamatok és a kutatói kiszolgálás – a levéltárak közti különbségek figyelembevételével való – támogatását és az integrált keresőt sorolta fel. Problémaként azonosította viszont a magas üzemeltetési költségeket, az elavulóban lévő szoftver- és hardverkörnyezetet, valamint a kiszervezett üzemeltetést. Az előadó kiemelte azt is, mely infrastruktúraelemek cseréje vagy megújítása lenne mielőbb indokolt, illetve bemutatta, mely biztonsági intézkedések lennének kiválthatóak egyszerűbb vagy kevésbé költséges megoldásokkal, továbbá arról is beszélt, hogy rövid és hosszú távon mely módokon lehet fejleszteni az e-levéltári rendszert.

Ezt követően a bevezető előadásokhoz kapcsolódó kerekasztal-beszélgetésre került sor az előadók, továbbá Lux Zoltán (ÁBTL) és Orthmayr Flóra (BFL) részvételével, a moderátor Gerhard Péter volt. Míg a plenáris előadók mindketten részt vettek korábban az e-levéltári rendszer implementálásában, a beszélgetés többi résztvevője a levéltári oldalt képviselték az elektronikus levéltári projektek tervezésében és működtetésében, emellett Lux Zoltán jelenleg is részt vesz az ÁBTL e-levéltári projektjében.

Az első kérdéskör a jelenlegi e-levéltári rendszer erősségeire irányult: Alföldi István azt hangsúlyozta, hogy a 2013-as indulás idején ez a rendszer nemhogy világszínvonalú, de nemzetközi szinten is kiemelkedő eredmény volt, az utóbbi évtizedben azonban beérték más megoldások, így, bár továbbra is jónak számít, már nem különleges. Többen megerősítették ezt az álláspontot, Orthmayr Flóra pedig azt tette hozzá, hogy az öt évvel ezelőtti második e-levéltári projekt is nagyon fontos eredményekkel járt: az addigi tapasztalatok alapján számos funkciót, elsősorban az Elektronikus Levéltári Portált (ELP) sikerült jelentős mértékben fejleszteni, tökéletesíteni. A konkrét működési, üzemeltetési problémáktól eltekintve az ELP megvalósított funkcionalitása mind az összetett keresés, mind a kutatói funkciók terén továbbra is – jelenlegi ismereteink és elvárásaink szerint – nagyon jó.

A rendszer nehézségeként említették, hogy a problémák szinte minden esetben arra vezethetők vissza, hogy továbbra is tisztázatlan a pontos felelősségi körök és finanszírozási kötelezettségek megoszlása a rendszer számos szereplője között. A beszélgetés résztvevői ezt követően az e-levéltári rendszer hosszú távú fenntartásának, eredményei megőrzésének lehetőségeit és esélyeit járták körül.

Az **Állományvédelmi Szekció** ülésén P. Holl Adrien szekcióvezető elnökletével az előadók széles körben vizsgálták a haváriával, a klímaváltozással, valamint a digitalizálással kapcsolatos új kihívásokat, feladatokat, valamint a követendő nemzetközi gyakorlatot és módszereket. Előtérbe kerültek a szervlátogatások és az azokhoz kapcsolódó állományvédelmi protokollok, de a cellulóz-nitrát negatívok hosszú távú megőrzése, digitalizálása és tárolása is. Az előadások után több szakmai kérdés megvitatására is sor került, valamint közös szakmai álláspontot alakítottak ki a haváriahelyzet kezelésére, a fertő-

zések elkerülése és az állományvédelmi célú digitalizálás fontosságára vonatkozóan. Az állományvédelmi szekción 21 fő vett részt.

Nemes L. Ágnes (főrestaurátor, MNL) *Állományvédelem és restaurálási lehetőségek a levéltárakban* című előadásában teljes keresztmetszetet adott az MNL állományvédelmi osztályának feladatairól, munkáiról és kutatási területeiről. Az elmúlt évekhez képest jóval több kutatási eszköz és szakmai anyag áll rendelkezésre a magasabb szintű állományvédelmi tevékenységhez. Elkezdődött az MNL-en belül a levéltáros szakemberek állományvédelmi továbbképzése is, amit többéves előkészítő munka előzött meg.

P. Holl Adrien (állományvédelmi szakértő, RETÖRKI) *A jövőbeli klímaváltozás modellezése múzeumi kártevőkön és gombákon* címmel tartott előadásában a Bécsi Képzőművészeti Akadémiának és a Bécsi Természettudományi Múzeumnak a Bécsi Tudományos Akadémia támogatásával 2021-ben elindított tudományos projektjét mutatta be. Az ALCALDE kutatás célja, hogy jobban megértsük, hogyan befolyásolja az éghajlatváltozás a kártevők megjelenését, illetve elszaporodását a múzeumokban, könyvtárakban és történelmi épületekben. A projekt *in situ* adatokat gyűjt a rovarokról, a gombákról és az éghajlatról tizenkét különböző örökségvédelmi intézményből annak érdekében, hogy megvizsgálja és dokumentálja a kültéri és beltéri klíma, valamint a kártevők nagysága és aktivitása közötti összefüggéseket. Bár az éghajlatváltozás társadalmi-gazdasági jelentőségét széles körben elismerik, valamint számos közelmúltbeli tanulmány vizsgálja az éghajlat épületekre és gyűjteményekre gyakorolt közvetlen hatását, hiányoznak a múzeumi kártevőkre vonatkozó *in situ* adatokon alapuló átfogó tanulmányok és a megfelelő beltéri klímaadatok. Ezeket laboratóriumi kísérletek egészítik ki az éghajlat gyakori és új múzeumi kártevőkre gyakorolt hatásáról, hogy kidolgozzák a kártevők éghajlati válaszmodelljét. Az előadó példaként felhozta, hogy a *Ctenolepisma calvum* (szellemhalacska) az elmúlt években gyorsan elterjedt, és messze a leggyakoribb rovarfaj volt a Bécsi Természettudományi Múzeumban. A rovarkártevők múzeumokba, levéltárakba való bejutásának elkerülése érdekében faraklapok, hullámkartondobozok és doboztöltőanyagok nem hozhatók be a múzeumi térbe. Optimális megoldást jelentenek a karanténhelyiségek, amelyekben az újonnan érkezett tárgyakat 2-4 hétig lehet tárolni és rendszeres időközönként ellenőrizni.

Lökkös Mónika (levéltári főrestaurátor, MNL) *Vészhelyzeti felkészülés a gyűjteményekben* címmel a klímaváltozás alatt elengedhetetlen vészhelyzeti terv kidolgozásáról beszélt. A gyűjteményeket érintő hatások több tényezőtől adódhatnak össze: természeti katasztrófák, klímaváltozások, földrajzi adottságok, bűnözés, a politikai helyzet, emberi tényezők, anyagi lehetőségek és energiaválság. Magyarországon leginkább az erős esőzések, áradások fordulnak elő, amelyek, ha emberi gondatlansággal vagy nem megfelelő infrastruktúrával társulnak, akár beázásokhoz, az iratanyag károsodásához vezethetnek. Az előadó 2023-ban a vészhelyzeti felkészüléssel kapcsolatban Münsterben tett szakmai tanulmányutat,² valamint a Lipcsében megrendezett IADA konferencián egy

² A szakmai tanulmányútról bővebben: A Magyar Levéltárosok Egyesületének vándorgyűlése 2024-ben. Levéltári Szemle, 2024. 4. sz. 84–85.

workshopon vett részt. Münsterben a Észak-Rajna Vesztfáliai Levéltár főrestaurátora tartott oktatást arról, hogy felkészülésük alappillérei a megfelelő felszerelés, a felkészült szakemberek, a folyamatos képzés és a kétévente megvalósuló gyakorlatok. Utóbbiak a katasztrófavédelmi hatóság jelenlétében történnek. A gyakorlat során szimulálják a káreseményt. Munkacsoportokat alakítanak ki, amelyek élére vezetőket jelölnek ki, akik kiosztják a feladatokat a mentési stratégia szerint. A „mentendő” iratanyagot a mentőcsapat dokumentálja, tisztítja, csomagolja és elszállítja a megfelelő helyre, vagyis ugyanúgy járnak el, mintha maradandó iratok károsodtak volna. A váratlan eseményre felkészülve a vészhelyzeti felszerelés mindig készenlétben van. Több intézmény, illetve cég is együttműködik a mentésekben, például hűtőházak, ahol az elázott iratokat nagy mennyiségben fagyasztani tudják. Az előadó konklúzióként elmondta, hogy fontos lenne Magyarországon is egy olyan hálózat létrehozása a kulturális intézmények, illetve gyűjtemények, valamint civil szervezetek és cégek között, amely a káresemény során szakmai segítséget tud biztosítani a műtárgyak megmentésében.

Orosz Katalin (főrestaurátor, BFL) *Cellulóz-nitrát negatívok vizsgálata és hosszútávú biztonságos tárolásuk megoldása Budapest Főváros Levéltárában* címmel tartotta meg előadását. A BFL stratégiájában az illetékességébe tartozó iratok átvétele, megőrzése és feldolgozása mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap a magániratgyűjtés, ami ajándékozás vagy iratvásárlás útján történhet. A fényképgyűjtés mind tudatosabbá vált az irathagyatékokra irányuló munkán belül, s ezzel párhuzamosan az évek alatt felhalmozódó magánirati fotógyűjtemény gondozását, feltárását is kiemelten kezeli az intézmény. Levéltárosok és állományvédelmi szakemberek részvételével létrejött egy Vizuális és Tárgyi Források Munkacsoport (VTMCS), amely a BFL állományában található vizuális források kezelésével, gyűjtésével, feldolgozásával kapcsolatos követendő eljárásrendet dolgozza ki. Elkezdődött a BFL gyűjteményében lévő képi és tárgyi források beazonosítása, leírása, egyúttal a veszélyeztetett, illetve a többi dokumentumra veszélyt jelentő instabil, érzékeny hordozójú fotónegatívok számbavétele és elkülönítése. Ennek részeként elsőként a cellulóz-nitrát hordozójú negatívok azonosítására és biztonságos hosszú távú megőrzésére koncentrálnak. Az intézményben alkalmazott módszer az amerikai Mark H. McCormick-Goodhart 2003-ban publikált (*On the Cold Storage of Photographic Materials in a Conventional Freezer Using the Critical Moisture Indicator (CMI) Packaging Method*) eljárásán alapul a hazai körülményekhez igazítva. Az előadásban a cellulóz-nitrát negatívok azonosítási és csomagolási folyamatát, valamint az alkalmazott csomagolóanyagokat és a csomagolási kísérleteket ismertette az előadó.

Györffy Szabolcs (állományvédelmi főosztályvezető-helyettes, BFL) *Szkenneljünk vagy fotózunk? A digitalizálás módszereinek vizsgálata a levéltárakban őrzött eredetiek jellemzői és más gyakorlati szempontok alapján* címmel tartotta meg előadását. A BFL-ben az állományvédelem főbb tevékenységei szervezetileg is összevonva valósulnak meg az egységes Állományvédelmi Főosztályon belül. A digitalizálás eszközei rendkívül sokfélék, s nagyfokú változatosságot mutatnak mind formai, mind méretbeli tekintetben. A fontosabb formai jellemzőkön és az állományvédelmi szempontokon túl az eredeti irat egyéb jellemzőit is figyelembe kell venni az eszköz kiválasztásakor. Meghatározó,

hogyan az adathordozó milyen technikával készült, milyen tartalmat örökít meg. Képet is tartalmaz vagy csak szöveget? A szöveg kézírás vagy valamilyen nyomtatott? Ha ez utóbbi, akkor milyen technológiával készült? Milyen a színmélysége? Fényvisszaverő vagy átvilágítandó hordozóról van-e szó? Általánosságban elmondható, hogy a digitalizálás alkalmazott módszerének alkalmasnak kell lennie az eredeti teljes információtartalmának megörökítésére. Így tehát az eszköz szín- és optikai felbontásának egybevethetőnek kell lennie az eredeti ezen paramétereivel is, például a nyomtatott rácsméretével vagy a fotóeredet látható szemcsék méreteivel. Ha ezeknek megfelel, akkor mondhatjuk azt, hogy a digitális másolatunk hiteles és pontos. Az előadás a digitalizálás mint állományvédelmi-, adat- és tudásmentő tevékenység helyének meghatározásáról, valamint a különféle digitalizálási módszerek és technikák összehasonlításáról szólt. A „mit mivel digitalizáljunk?” dilemmára az eredeti dokumentumok, tárgyak jellemzőinek figyelembevételével és a műszaki szempontoknak megfelelően, valamint a szervezési és elvi megközelítések kérdéseit is megvizsgálva próbált iránymutatást adni.

Az **Oktatás- és Tudománytörténeti Szekció** ülése Koltai András szekcióvezető-helyettes elnökletével *A magyar felsőoktatás és a Balaton* témaköréről szólt. A bevezető jellegű előadást Szögi László tartotta „*Keszthely, a Balaton part egyetlen egyetemi városa*” címmel. Az ELTE Egyetemtörténeti Kutatócsoportja által az utóbbi években végzett anyakönyvi feltárómunka, diákadatbázis és más források alapján ismertette a Festetics György által 1797-ben alapított keszthelyi Georgikon működését, oktatási profilját, valamint az ottani diákság származását. Ez volt Európa első tisztán mezőgazdasági szakiskolája, amelynek 1848-ig 1618 beiratkozott hallgatója volt (57%-uk a Dunántúlról). 1865-től állami fenntartású gazdasági tanintézetként működött tovább. A további előadásokból az derült ki, hogy bár több felsőoktatási intézmény nem működött a Balaton partján, de más városok egyetemeinek egyes intézményei annál inkább. Erről tanúskodott Kendeh-Kirchknopfné Farkis Tímea (Pécsi Tudományegyetem) előadása a pécsi Erzsébet Tudományegyetem keszthelyi nyári egyeteméről, amely 1934-ben kezdődött, Koltay-Kastner Jenő italianista professzor kezdeményezésére, részben olasz, német és francia nyelvű előadásokkal. Annyira sikeresnek bizonyult, hogy 1935-re az egyetem üdülőházat is épített Keszthelyen Svastits Géza terve szerint, az olasz neoklasszicizmus szellemében. A korszak másik, kevésbé sikeres kezdeményezését Koltai András (Piarista Rend Magyar Tartományi Központi Levéltára) mutatta be. A piarista szerzetesnövendékek teológiai képzésének megújítására 1942-ben Zimányi Gyula tartományfőnök Akali fölött tervezte fölépíteni a Pompilianum tanulmányi és üdülőházat. Ezt azonban a világháború gazdasági viszonyai nem tették lehetővé. A téma folytatását jelentette Sági Éva (Soproni Egyetem Központi Levéltára) előadása a soproni egyetem keszthelyi alkotóházáról, amely már az 1960-es években jött létre, de nem elsősorban tanulmányi célból, hanem az egyetemi alkalmazottak nyári üdülőjeként. Végül Osváth Zsolt (Simmelweis Egyetem Központi Levéltára) előadása a *budapesti orvosi egyetem és a Balaton „kapcsolatát”* idézte, amelyben egyaránt szóba került a tó tudományos kutatása, valamint az egyetemi tanárok és hallgatók üdülése, sportolása.

A **Levéltár-pedagógiai Szekció** ülésén Rácz Attila szekcióvezető elnökletével – formai szempontból mindenképpen – rendhagyó ülésre került sor.

Reisz T. Csaba (c. főigazgató, MNL) *Dudits anyja. Munkácsy Mihály egyik korai festményének kalandos metamorfózisa* címmel egy interaktív előadás keretében azt az utat mutatta be, ahogy a történész a kutatásai során egy kérdésre egyre pontosabb választ kap, míg végül eljut az „igazsághoz”. A szekció tizennégy résztvevője irányított kutatás módszerével azokat a kérdéseket vizsgálta, hogy vannak-e abszolút hitelesnek tekinthető források, hol vezethetnek félre minket az adatközlők, és milyen kis dolgok, illetve akár személyes kapcsolatok hiánya miatt is tévútra mehet a kutató. A folyamatban a közönség – a mobiltelefonján keresztül – interaktív módon követhette az előadó tízéves kutatásának buktatóit és eredményeit. Az előadást követő kerekasztal-beszélgetés során a rendkívül érdekes felvezető kutatás, előadás és bemutató felvetéseit vitatták meg úgy, hogy mindenki hozzájárult a témával és a bemutatóeszközökkel (pl. mobiltelefon) kapcsolatos tapasztalatait. A hozzászólók – többek között – Vargháné Szántó Ágnes (MNL BaVL), Fodor István (Történelmi Levéltár Zenta), Mautner Zoltán (BFL) voltak, a beszélgetést Ráczi Attila moderálta.

A második nap délutánján került sor az üdülő sportpályáján az immár hagyományos nyá vált és nyolcadik alkalommal megrendezett **MLE Focikupa** mérkőzéseire.

Május 22-én, a harmadik nap délelőttjén került sor a **második plenáris ülésre**, amely során a *Levéltárak tudományos munkája* címmel a Nyitott Levéltárak 2025 program keretében megrendezett konferencia előadásai hangzottak el. Mintegy folytatva az első napi plenáris ülés tematikáját, a levéltárakban található források alapján elvégzett tudományos munkákról hallottunk esettanulmányokat a hely-, az irodalom- és az építészettörténet köréből, valamint a levéltárosok és a levéltárak által végzett tudományos igényű tevékenységekről. A helytörténészek számára a levéltárak által nyújtott lehetőségekről Varga Istvántól (könyvtárigazgató, helytörténész, Fonyódi Kulturális Intézmények Könyvtára) *A fonyódi helytörténet-kutatás forrásai a levéltárakban* címmel megtartott gazdagon illusztrált előadásának példáján keresztül kaphattunk képet. Oláh Tamás (osztályvezető, MNL BAZVL) a szűkebb páttriája, Sátoraljaújhely országos jelentőségű írójának kevésbé ismert levéltárosi ambícióiról és az újhelyi levéltárban végzett munkájáról tartott élvezetes előadást *Kazinczy Ferenc, a levéltáros* címmel. Kiss Norbert Péter (igazgatóhelyettes, MNL SVL) *Irodalmi hagyatékok a somogyi levéltárban* címmel alapvetően két irathagyatéknak – Takáts Gyula és Papp Árpád iratai – előbukkanását, feldolgozását és ennek az irattípusnak a lehetőségeit és nehézségeit adta elő. Kovács Eleonóra (főlevéltáros, MNL Tudományos Igazgatóság) forrásokkal gazdagon illusztrálva mutatta be a levéltárszakma megjelenéseit Jókai Mór regényeiben. Az előadásának címéül választott idézet is már sokat elárult („*Előre figyelmeztetünk mindenkit, hogy ha unja a tudományos dolgokat, hozzá se nyúljon ehhez a fejezethez*” *Levéltárak és levéltárosok Jókai Mór regényeiben*)³. Pilkhoffer Mónika (egyetemi docens, PTE BTK Történettudományi Intézet Modernkori Történelmi Tanszék) a *Levéltár az építészettörténet szolgáltatásában* címmel megtartott előadásában az MNL Baranya Vármegyei levéltára forrásai alapján elkészített, Pécsre vonatkozó, rendkívül ígéretesnek tűnő építészettörténelmi adatbázis munkálatait és eredményeit ismertette. Reisz T. Csaba (c. főigazgató, MNL Tudományos Igazgatóság)

³ E két előadás írásos változata olvasható a jelen lapszámban.

A levéltárak és levéltárosok helye a tudományos kutatásban című jó stílusban megtartott előadásában a levéltárszakma helyét boncolgatta a tudományos életben. Ternováczi Bálint (főlevéltáros, BFL) pedig már a konkrét tevékenységekről számolt be a *Tudományos és ismeretterjesztő munka Budapest Főváros Levéltárában* című előadásában.

A tartalmas, magas szakmai hozzáadott értékkel járó rendezvényt eredményesnek érezhette a nagyszámú hallgatóság, az előadások közül több is megjelenik majd írásban a Levéltári Szemle hasábjain. A vándorgyűlés ünnepélyes elnöki zárszóval fejeződött be.

■ A Dóka Klára-díj

Az 2013-ban életre hívott új kitüntetési rendszer magában foglalja az addigi *Levéltárért díjat*, illetve annak funkcióját is. Az MLE a Dóka Klára-díjjal azokat a levéltári munkatársakat kívánja jutalmazni, akik a levéltárügy területén huzamosabb időn át kimagasló szakmai munkát, elismerést érdemlő tevékenységet végeztek. A Dóka Klára-díj I. fokozata szakirányú felsőfokú végzettségű, legalább 10 éves levéltárban eltöltött munkaviszonnyal rendelkező levéltárosoknak, II. fokozata legalább 10 éves levéltárban eltöltött munkaviszonnyal rendelkező középfokú végzettségű levéltárosoknak és levéltárban dolgozó nem levéltáros kollégáknak, míg a III. fokozat a pályájuk kezdeti szakaszában járó, de már legalább 5 éve levéltárban dolgozó, 35 év alatti levéltáros kollégáknak adható. Az I. és II. kategóriában 3-3, a III. kategóriában egy díjazott lehet évente.

A Dóka Klára-díjasok laudációi

I.

Dr. Kóta Péter,

a Magyar Nemzeti Levéltár Vas Vármegyei Levéltárának igazgatóhelyettese

Kóta Péter a szentgotthárdi Vörösmarty Mihály Gimnáziumban tett érettségi vizsgát követően, 1981-ben lett az ELTE Bölcsészettudományi Karának hallgatója és 1986-ban itt vehette át történelem–levéltár szakos diplomáját. Ezután az MTA ösztöndíjasa volt, majd 1989-től előbb a József Attila Tudományegyetemen, azt követően pedig a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán tanított. 1993 és 2003 között a Vas Megyei Levéltárban dolgozott főlevéltárosként, 2003-tól 2013-ig a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának adjunktusa, majd docense, 2013 és 2015 között pedig az MTA Ókortudományi Kutatócsoportjának munkatársa volt. 2016-ban az MNL Vas Vármegyei Levéltárának főlevéltárosa, és még abban az esztendőben az intézmény igazgatóhelyettese lett. 1992-ben felsőfokú információrendszer-programozói vizsgát tett, 1993-ban egyetemi doktori címet szerzett, 2001-ben pedig sikeresen védte meg PhD-disszertációját a Debreceni Egyetemen.

Főlevéltárosként és igazgatóhelyettesként aktívan és eredményesen vette és veszi ki részét levéltára szakmai munkaprogramjainak tervezéséből, szervezéséből és lebonyolításából. Miközben forrásfeltáró, publikáló, iratrendezési és segédletkészítési munkák irányítója és tevékeny résztvevője, az elmúlt közel egy évtized során meghatározó szere-

pet játszott az MNL Vas Vármegyei Levéltára több nagy, közöttük nemzetközi pályázatának és programjának koordinálásában és sikeres végrehajtásában, illetve ezek eredményeképpen jelentős infrastrukturális fejlesztések megvalósításában.

Kóta Péter kiemelkedő latin nyelvi és széles körű paleográfiai, valamint heraldikai ismeretei révén a hazai középső- és kora újkori források egyik ismert és elismert szakértője, aki rendszeresen végez tudományos kutató- és adatgyűjtő munkát. Eddig egy önálló kötet szerzője, továbbá több mint 40 tanulmány, forrásközlés, kutatási beszámoló stb. szerkesztője, szerzője, társszerzője vagy fordítója.

2017-től 2018-ig a levéltára kiadásában megjelenő Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények című folyóirat társszerkesztője volt, 2018-tól pedig a szerkesztője. 2023 óta az MNL Munkavállalói Tanácsának tagja és a nyugat-magyarországi régió referense.

Kóta Péter – aki a jövő esztendőben nyugdíjba vonul – csaknem két évtizeden keresztül nagy elhivatottsággal, az intézményirányítás, a forrásfeltárás és -publikálás, valamint a segédlet- és a kiadványkészítés területén végzett, magas szintű és eredményes tevékenységét ismeri el a Dóka Klára-díj.

Dr. Köblös József,

a Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei Levéltárának ny. főlevéltárosa

Köblös József a budapesti József Attila Gimnáziumban érettségizett, majd 1979-ben a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem hallgatója lett, és 1984-ben vette át történelem–levéltár szakos diplomáját. Ezt követően a Magyar Országos Levéltárban, majd 1986-tól 1996-ig az MTA Történettudományi Intézetben dolgozott, 1996 óta pedig a Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei Levéltárának előbb levéltárosa, majd főlevéltárosa. 1993-ban védte meg kandidátusi disszertációját.

Több mint három évtizedes levéltárosi pályafutása során több szakterületen is magas színvonalú munkát végzett. A nagyszabású iratrendezések és segédletkészítések mellett nagyon fontos és értékes a középső- és a kora újkori magyar egyház-, társadalom- és művelődéstörténetre irányuló forrásfeltáró, publikáló és adatbázisépítő tevékenysége. Ezek sorából külön is megemlítendő a középkori magyar egyházi középírást, a dunántúli református egyházkerületben működött prédikátorok és rektorok 1526 és 1849 közötti archontológiai-prozopográfiai adatbázisainak összeállítása és elemzése, valamint a Pápai Református Kollégium 1585 és 1861 közötti diáknévsorait közreadó kötet szerkesztése és részben összeállítása.

Tudományos kutatásai nyomán eddig 11 kötet és 45 tanulmány látott napvilágot. Alapító tagja és rendszeres szerzője a Pápai Református Gyűjtemények Acta Papensia című történeti folyóiratának.

Széles körű tudását és tudományos kutatóként megszerzett óriási tapasztalatait szívesen osztotta meg a történelem és a levéltár szakos egyetemi hallgatókkal. Így – többek között – tanított latin nyelvet és iratolvasást, továbbá egyháztörténetet az ELTE Bölcsészettudományi Karának Történelem Segédtudományai, valamint a Középkori és Kora

Újkori Történeti Tanszékén, a Miskolci Egyetem Történeti Tanszékén és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának Történelem Tanszékén.

Köblös József – aki bár nemrégén nyugdíjba ment, ám továbbra is levéltári szolgálatban maradt – több mint három évtizeden át a magyar egyházi levéltárügy érdekében végzett magas színvonalú és lelkiismeretes, elsősorban a levéltári forrásfeltárás és -publikálás, a segédlet- és az adatbázis-készítés, továbbá az egyetemi történész- és levéltárosképzés területén kifejtett példaértékű munkássága elismeréseként vehette át a Dóka Klára-díjat.

Polgár Tamás,

a Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Vármegyei Levéltárának igazgatója

Polgár Tamás a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Gimnáziumban érettségizett, majd 1996-ban a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán vehette át történelem–könyvtár szakos diplomáját, és még abban az évben a Győr–Moson–Sopron Megye Soproni Levéltárában kezdte meg polgári szolgálatosként levéltári munkáját. 1996 és 2000 között a Pécsi Tudományegyetem folytatta tanulmányait, ahol történelem szakos bölcsész és középiskolai tanár szakos diplomát szerzett. 2001-től a Somogy Megyei Levéltár levéltárosa, 2004-től főlevéltárosa, 2005-től igazgatóhelyettese, 2014-től az intézmény megbízott, 2015-től pedig kinevezett igazgatója.

Levéltári pályafutása kezdetétől sokféle feladatot – illetékességi területi munka, iratrendezés, segédletkészítés, kutató- és ügyfélszolgálat, közművelődési feladatok, iratfeltárások stb. – végzett és végez nagy hozzáértéssel és elmélyült szaktudással. Az ezek során megszerzett széles körű tapasztalatait – amelyeket szívesen oszt meg munkatársaival – kiválóan tudja kamatoztatni az intézményirányításban.

Ezek mellett folyamatosan és szívesen folytat tudományos kutatómunkát is. Érdeklődési területei: Somogy vármegye reformkori nemessége és tisztviselői kara, a két világháború közötti somogyi parlamenti választások története, Somogy vármegye szőlőhegyi rendszabásai és a községi pecséthasználat. Rendszeres résztvevője és előadója szakmai konferenciáknak. Eddig egy önálló kötet, közel 30 tanulmány, forrásközlés, beszámoló, újságcikk és más szakmai publikáció szerkesztője, társszerkesztője, szerzője vagy társszerzője volt.

Integratív személyisége révén sokat tett és tesz egyrészt a különböző levéltárak és társintézmények közötti szakmai együttműködés kialakításáért, elmélyítéséért és folyamatos működtetéséért, másrészt nagyon fontosnak tartja a levéltárhasználók érdekeinek lehető legteljesebb érvényesülését.

1996 óta tagja a Magyar Levéltárosok Egyesületének, 2014 óta a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsának és 2017 óta az MLE Választmányának. Nevéhez fűződik az MLE Focikupa ötlete és sokáig ő volt a rendezvény főszervezője. 2015 és 2019 között aktív szerepet vállalt a Magyar Nemzeti Levéltár Közalkalmazotti Tanácsának munkájában.

Polgár Tamás közel három évtizeden át mély elhivatottsággal, többféle szakmai területen is végzett, kiemelkedő színvonalú és eredményes munkája, valamint a Magyar Levéltárosok Egyesületében kifejtett tevékenysége okán részesült a Dóka Klára-díjban.

II.

Fábián Attila,

a Magyar Nemzeti Levéltár Békés Vármegyei Levéltárának levéltári könyvkötője

Fábián Attila a békéscsabai Tevan Andor Nyomdaipari Szakmunkásképző elvégzése után, 1986-ban a Békés Megyei Tanács VB Ellátó és Szolgáltató Szervezeténél könyvkötőként kezdett dolgozni, majd 1991-ben a Békés Megyei Levéltár munkatársa lett.

Az akkor az intézményben még működő nyomdában nyomdai és könyvkötői feladatokat látott el nagy hozzáértéssel és igen magas színvonalon. Miközben tevékeny részt vállalt a nyomda és könyvkötőműhely infrastrukturális fejlesztésében, sikerrel igyekezett szakmai ismereteit és tudását elmélyíteni. Ennek nyomán számos olyan munkafeladatot is el tudott végezni, amelyek túlmutattak a szorosán vett könyvkötő tevékenységi körén.

A levéltári nyomda megszűnése után munkaidejének egészét a könyvkötői teendők és az állagmegóvó feladatok teszik ki, amelyeket nagy odafigyeléssel, precízen és a levéltárszakmai szempontok messze menő szem előtt tartásával végez. A könyvkötői tevékenysége mellett részt vett a nagyobb iratmozgatási és átcsoportosítási munkákban is.

A levéltári kollektíva közszeregetnek örvendő tagja, aki munkahelyi közössége építésében is nagy szerepet játszott és játszik. 2000 óta tagja a Magyar Levéltárosok Egyesületének.

Fábián Attilát közel három és fél évtizeden keresztül nagy elhivatottsággal és szorgalommal végzett szakmai munkája, valamint a munkahelyi közösség érdekében kifejtett tevékenysége érdemesítette a Dóka Klára-díjra.

Molnár Anita,

az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának osztályvezetője

Molnár Anita a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnáziumban érettségizett. 1993-ban a Jászberényi Tanítóképző Főiskola tanító-művelődésszervező, majd 1996-ban a Kossuth Lajos Tudománygyetem művelődési és felnőttképzési menedzser diplomáját vehette át. Ezt követően, 1992-től 1996-ig Balassagyarmaton a Mikszáth Kálmán Művelődési Központ munkatársa volt, 1996 és 2000 között pedig a balassagyarmati Szabó Lőrinc Általános iskolában tanított.

2000-ben kezdte meg levéltári szolgálatát az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára jogelődjénél, a Történeti Hivatalban. Előbb az Ügyfél- és Kutatószolgálati Osztály főmunkatársa volt, 2001-től pedig vezetője.

Megbízhatósága, segítőkész személyisége és igen alapos felkészültsége nagyban hozzájárult és járul ahhoz, hogy intézménye számos elismerést és pozitív visszajelzést kapott és kap.

Jó szervezőképessége révén aktív szerepet vállalt és vállal levéltára közművelődési programjainak megtervezésében és lebonyolításában, így a Kulturális Örökség Napok

rendezvényein és a Levéltári Pikniken is népszerűsítette intézménye működését. 2011 óta tagja a Magyar Levéltárosok Egyesületének.

Molnár Anitát két és fél évtizeden át, erős hivatástudattal, elmélyült felkészültséggel, a levéltári kutató- és ügyfélszolgálatban nagy empátiával végzett, magas színvonalú és példás munkája tette érdemessé a Dóka Klára-díjra.

Sólyom Tibor,

Budapest Főváros Levéltára ny. üzemviteli alkalmazottja

Sólyom Tibor Romániában, Maros megyében, közelebbről Marosludason született, és 1978-ban a helyi ipari líceumban végzett szerszámlakatosként. 1978 és 1992 között Marosvásárhelyen, valamint szülővárosában dolgozott. Ezt követően családjával Budapestre költözött, és kezdetben a kereskedelemben, majd később szakmájában helyezkedett el. 2009 óta Budapest Főváros Levéltára munkatársa. Feladatait széles körű szakértelemmel és tapasztalattal, nagy odafigyeléssel és precizitással végezte és végzi. Nincs olyan épületfenntartási munka, amelynek megoldásában ne lehetne számítani rá.

Derűs és segítőkész személyisége révén a levéltári közösség megbecsült és közszerepetnek örvendő tagja. 2019 óta tagja a Magyar Levéltárosok Egyesületének. Munkáját 2018-ban Budapest Főváros Levéltára a Gárdonyi Albert-díj adományozásával ismerte el. Azt, hogy mennyire fontos szerepet töltött és tölt be levéltára életében az is igazolja, hogy bár 2023 végén nyugdíjba vonult, ám – élve a jogszabályok adta lehetőséggel és a levéltár vezetőinek és munkatársainak nagy öröme – továbbra is teljes munkaidőben dolgozik.

Sólyom Tibor több mint másfél évtizeden át, kiemelkedő elhivatottsággal, szorgalommal és alaposítással végzett, példás munkája, valamint a munkahelyi közösség érdekében kifejtett tevékenysége elismeréseként kapta meg a Dóka Klára-díjat.

III.

Dr. Ternovác Bálint,

Budapest Főváros Levéltára főlevéltárosa

Ternovác Bálint a 2009-ben, az újvidéki Svetozar Markovič Gimnáziumban tett érettségi vizsgát követően, 2009 és 2014 között az ELTE Bölcsészettudományi Karának hallgatója volt, ahol előbb levéltári szakirányú alapszakos bölcsész, majd 2014-ben közép- és kora újkori szakirányú levéltári mesterszakos diplomáját vehette át.

2017 óta Budapest Főváros Levéltára munkatársa, kitűnő szervező- és előadóképességét jól kamatoztatva, mély kötelességtudattal, nagy odaadással és példás precizitással dolgozik a Tájékoztatási és Közművelődési Főosztályon.

Emellett rendszeresen végez tudományos feltáró- és adatgyűjtő munkát. Kutatási területe: a közép- és kora újkori magyar egyház- és iskolatörténet. Eddig több mint 60 publikációja jelent meg magyar és különböző idegen nyelveken. 2020-ban védte meg

PhD-disszertációját az ELTE Bölcsészettudományi Karának Történelemtudományi Doktori Iskolájában. 2021 óta tagja a Magyar Levéltárosok Egyesületének.

Ternovác Bálint csaknem egy évtizeden keresztül a levéltári tájékoztatás és a közművelődés, továbbá a forrásfeltárás és -publikálás területén kifejtett, kiemelkedő színvonalú és eredményes munkájával érdemelte ki a Dóka Klára-díjat.

■ Az Osváth Lajos-díj

Osváth Lajos munkásságának és emlékének megőrzésére a család 2021-ben díjat alapított, amelyet a Magyar Levéltárosok Egyesülete gondoz. A díjjal járó elismerések anyagi fedezetét az MLE-vel kötött megállapodás keretében az Osváth család leszármazottai biztosítják. Jelen esetben Esztár település önkormányzata vette át ezt a vállalást. A díj évente váltakozva egyesületi munkáért, illetve történelmi kutatómunkáért adható, 2025-ben az előbbiért ítélték oda.

Zsidi Vilmos,

a Budapesti Corvinus Egyetem Levéltárának vezetője

Zsidi Vilmos az érettségit követően az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója lett, és 1990-ben vette át történelem–levéltár szakos diplomáját.

1993 óta vezeti a Budapesti Corvinus Egyetem, illetve jogelődei levéltárát. Ez idő alatt a nagyszabású iratgyűjtő, rendező és feldolgozó munkák mellett kiemelkedő fontosságú forráspublikáló, digitalizáló és egyetemtörténelmi kutatásokat folytatott. Nagyszámú forráskiadvány elkészítése fűződik a nevéhez, amelyek a *Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Levéltárának Kiadványai*, illetve a *Budapesti Corvinus Egyetem Levéltárának Kiadványai* című sorozatokban láttak napvilágot. Szorgalmas munkája nyomán a kari és egyetemi tanácsulések jegyzőkönyveiből közel 100 000 oldal érhető el ma digitálisan a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon. Magas színvonalú szakmai munkásságát és példás intézményvezetői tevékenységét ismerte el a Magyar Levéltárosok Egyesülete azzal, hogy 2022-ben a Budapesti Corvinus Egyetem Levéltárát az Év Levéltára díjban részesítette.

Zsidi Vilmos levéltárosi és levéltárvezetői tevékenysége mellett részt vállalt és nagyon fontos feladatokat végzett a levéltárszakmai egyesületek munkájában is. 2001-től 2009-ig a Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetség elnöke volt, 2009 óta pedig az MFLSZ elnökségi tagja. Elnökként és elnökségi tagként is kiemelkedő szerepet játszott az egyesület szakmai tevékenységének kiszélesítésében és elmélyítésében, így abban is, hogy az egyesület számos egyetemtörténelmi forrás- és módszertani kiadványt jelentetett meg.

2009 óta a Magyar Levéltárosok Egyesülete Oktatás- és Tudománytörténelmi Szekciójának vezetője, számos szakmai program megszervezője. 2009-től 2022-ig tagja volt a Magyar Levéltárosok Egyesülete Választmányának, 2014 és 2022 között pedig ellátta az egyesület titkári teendőit. E minőségében nagy és összetett feladatok hárultak rá, töb-

bek között a választmányi ülések megszervezése, az ülésjegyzőkönyvek vezetése, valamint a különféle pályázatok nyomán megvalósult különböző szakmai programok, mint a Magyar Levéltárosok Egyesülete éves vándorgyűléseinek és egyéb rendezvényeinek megszervezése, előkészítése és azok dokumentálása. A rábízott feladatokat mindig lelkiismeretesen és magas színvonalon látta el. Munkájával nagyban hozzájárult az egyesület szakmai munkájának eredményességéhez és társadalmi elismertségéhez.

Zsidi Vilmos több mint három évtizedes, nagy fontosságú és eredményes levéltárosi és levéltárvezetői munkája, továbbá a Magyar Levéltárosok Egyesületében több mint másfél évtizeden keresztül, nagy szorgalommal kifejtett, kiemelkedő jelentőségű tevékenysége – amely például szolgál a későbbi levéltáros generációk számára – elismerésé-
ként részesült az Osváth Lajos-díjban.

VIII. MLE Focikupa

Balatonfenyves, 2025. május 21.

Az MLE vándorgyűlés második, meglehetősen esős napjának délutánján került sor a nagy hagyományokra visszatekintő MLE Focikupa mérkőzéseire. A sorozat mintegy „hazatért”, mivel sokáig Polgár Tamás, a somogyi levéltár igazgatója szervezte a bajnokságot. A levéltáros szakma öt csapatot állított ki: az MNL két csapata a nagyjából kelet-magyarországi vármegyéből verbuválódott Barbaricum, valamint az országos és nyugat-magyarországi vármegyei levéltárakból építkező Pannónia-OL volt, ezenkívül az ÁBTL, a BFL, valamint az egyházi és felsőoktatási levéltárakból, illetve különböző intézetekből érkező levéltárosokból álló Cathedrale együttese, akik kiváló kondíciójukkal meghazudtolták korelnökségüket, az említettek mellett tavalyi visszatérőként a zentaiak csapata játszott még. A játékosok messze nem ideális körülmények között futballoztak (bár a kezdéssel megvárták az eső elálltát, de azért vizes volt még a fű az üdülő focipályáján, amit számos jól-rosszul elegyengetett vakondtúrás is tarkított), de komoly sérülésre – ahogyan Mátyás Zoltán főszervező az eredményhirdetésen ki is emelte – nem került sor. A játék örömről és a nézők kellemes szórakozásáról gondoskodtak a meccsek, álljanak itt az eredmények:

- **Csoportmérkőzések:** Barbaricum – ÁBTL 3:2, Zenta – BFL 1:1, ÁBTL – Cathedrale 2:0, BFL – Pannónia-OL 1:0, Barbaricum – Cathedrale 1:1, Pannónia-OL – Zenta 2:1
- **Elődöntők:** ÁBTL – BFL 1:0, Barbaricum – Pannónia-OL 3:0
- **Helyosztók:** Zenta – Cathedrale 2:0, Pannónia-OL – BFL 1:1 – büntetővel végül a Pannónia-OL lett a bronzérmes.
- **Döntő:** **ÁBTL – Barbaricum 1:0** – a kupát így végül a torna során folyamatosan javuló játékot mutató ÁBTL vitte el a nála kiegyensúlyozottabb formában játszó Barbaricum elől, ezzel a torna történetében először szerezte meg az első helyet.

A VIII. MLE Focikupa végeredménye (csk.)

I.

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára ■ Cseh Gergő Bendegúz, Juhász László, Krahulcsán Zsolt, Kollár János Miklós, Nagy-Csere Áron, Pap Péter, Pócs Nándor, Takács Tibor, *Tóth Tibor*

II.

MNL – Barbaricum ■ Bán Gergely (MNL HBVL), Bakó Zsigmond (MNL OL), Bojtos Gábor (MNL JNSZVL), *Bódán Zsolt* (MNL BEVL), Csekő Ernő (MNL GYMSVSL), Király Erzsébet (MNL BEVL), Kovács Gergely (MNL HBVL), Oláh Tamás (MNL BAZVL), Somoskői Viktor (MNL HVL), Szikla Gergő (MNL HBVL)

III.

MNL – Pannónia-OL ■ Avar Anton (MNL OL), Fiziker Róbert (MNL GYMSVSL), Frajnovics Lakos (MNL), Gózszy Zoltán (MNL BaVL), Hegedűs István (MNL), *Izsák Gergely* (MNL), Kálócz Zsolt (MNL GYMSVSL), Molnár Attila (MNL GYMSVSL), Oross András (MNL GYMSVSL)

IV.

Budapest Főváros Levéltára ■ Háber Kornél, Hermann István, Kárpáti Attila, Kenyeres István, Keserű Norbert, Málík Zoltán, Mátyás Zoltán, Sarusi-Kiss Béla, Sólyom Tibor, Szendrői Áron, Török Ádám, *Varga Bálint*, Vezsenyi Péter

V.

Zenta Város Levéltára ■ *Fodor István*, Gyólai Zoltán, Huszák Gábor, Kis Krisztián, Nagy Norbert, Sóti Mihály, Szép Endre, Takács Kornél

VI.

Cathedrale ■ Damásdi Zoltán (Pécsi Egyházmegyei Levéltár), Koltai András (Piarista Levéltár), Kiss Márton (BME), Krisch András (Soproni Evangélikus Levéltár), Molnár László (SOTE), Pálincás Márk (RETÖRKI), Simon Gábor (TF), Solymosi József (Hadtörténeti Levéltár), Zsidi Bernát (MTA), *Zsidi Vilmos* (Corvinus)

Összeállította: Németh Ágnes